ھەزرىتى ئىلياس ئەلەيھىسسالام

ھەزرىتى ئىلياسمۇ اللە نىڭ پەيغەمبەرلىرىدىن بىرى ئىدى.

ھەزرىتى ئىلياس بىلەن ئۇنىڭ قەۋمى ئارىسىدا بەئەلى ئىسىملىك بۇت سەۋەبىدىن تالاش - تارتىش چىقتى.

ئىلياس ئۇلارنى اللە قا دەۋەت قىلاتتى. ئۇلار بەئەلى دېگەن بۇتقا چوقۇنۇشنى داۋاملاشتۇرىۋەردى. قۇرئاندا دۇنيا ھاياتى ناھايىتى قىسقا مەزگىلدىن ئىبارەت دەپ بايان قىلىنىدۇ. ئۇلار قىيامەت كۈنى ئۆزلىرىنى بىردىنلا اللە نىڭ دەرگاھىدا كۆرىدۇ.

ئۇلۇغ اللە سافقات سۈرىسىدە مۇنداق دېگەنىدى:

﴿ئىلياسمۇ ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلەردىندۇر. ئۆز ۋاقتىدا ئۇ قەۋمىگە ئېيتتى: «(اللە دىن) قورقماسسىلەر؟ سىلەر ياراتقۇچىلارنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى (اللە نى) تەرك ئېتىپ، بەئلى (ناملىق بۇت)گە چوقۇنامسىلەر؟ اللە سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر ۋە بۇرۇنقى ئاتا - بوۋاڭلارنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر» ئۇلار ئۇنى ئىنكار قىلدى. شەك - شۈبھىسىزكى، ئۇلار (ئازابقا) ھازىر قىلىنىدۇ. پەقەت اللە نىڭ ئىخلاسمەن بەندىلىرى بۇنىڭدىن مۇستەسنا. كېيىنكىلەر ئىچىدە ئۇنىڭغا (يەنى ئىلياسقا) ياخشى نام قالدۇردۇق. ئىلياسقا (بىزدىن) سالام بولسۇن! بىز ھەقىقەتەن ياخشى ئىش قىلغۇچىلارنى مۇشۇنداق مۇكاپاتلايمىز. ھەقىقەتەن ئۇ بىزنىڭ مۆمىن بەندىلىرىمىزدىندۇر﴾.[1]

بۇ قىسقا ئايەتلەر اللە نىڭ ئىلياسنىڭ قىسسىسى ھەققىدە زىكرى قىلغانلىرىنىڭ ھەممىسى ئىدى. ئەڭ چوڭ ئېھتىمال بىلەن شۇنى دېيەلەيمىزكى، ئىلياس تەۋراتتا ئىليا ئىسمى بىلەن بايان قىلىنغان پەيغەمبەر ئىدى. بەرنابا ئىنجىلىدا ئىليانىڭ نەسىھەتلىرىگە مۇناسىۋەتلىك بىر پارچە تېكىست تىلغا ئېلىنىدۇ. ئەمما بۇ تېكىست تەۋراتتا تىلغا ئېلىنمىغانىدى. بۇ پارچە چوڭقۇر ھېكمەت ۋە ھەقىقىي پاكلىقنى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىقى ئۈچۈن، بىزمۇ ئۇنىڭغا كىتابىمىزدىن ئورۇن بەردۇق. بۇ پارچە بەرنابا ئىنجىلىنىڭ 23 - سۆزىدىن 49 - سۆزىگىچە داۋام قىلىدۇ.

تېكىست مۇنداق باشلانغانىدى:

«ئىلىيا اللە نىڭ قۇلىدۇر، اللە يولىدا مېڭىشنى خالىغان ھەر كىشى ئۈچۈن شۇنداق يېزىلاتتى. ئىلىيا ئىلىم ئۆگىنىشكە بەكمۇ قىزىقاتتى، اللە دىن ئاز قورقاتتى، چۈنكى اللە دىن قورققان كىشى اللە بۇيرۇغان نەرسىدىن باشقىنى بىلمەيدىغانلىقىغا قانائەت كەلتۈرىدۇ، دەبدەبىلىك سۆزلەرنى ئۈمىد قىلغان كىشى پەقەت خاتالىقلىرىمىزنىلا ئەيىبلەيدىغان اللە نى ھەرگىز ياد ئەتمەيدۇ.

---

[1] سۈرە سافقات 123 ـ 132 ـ ئايەتكىچە.

اللە دىن كۆپ ئۈمىد كۈتىدىغانلار ئۆيلىرىنىڭ ئىشىك - دېرىزىلىرىنى مەھكەم تاقىۋېتىشى لازىم. چۈنكى خوجايىن ئۇنىڭ ئۆيىنىڭ سىرتىدا بولۇشىغا رازى بولمايدۇ. ھېس - تۇيغۇلىرىڭىزغا، قەلبىڭىزگە ئىگە بولۇڭ. چۈنكى ئۇ ئۆزى ياقتۇرمايدىغان بۇ دۇنيادا، بىزنىڭ سىرتىمىزدا بولمايدۇ.

ياخشى ئەمەللەرنى قىلماقچى بولغانلار نەپسىلىرىنى باشقۇرۇشى لازىم. چۈنكى ئۇ پۈتۈن دۇنياغا پايدا، ئەمما ئۆزىگە زىيان سالسا، ئۇ كىشىگە ھېچقانداق پايدا ئېلىپ كەلمىگەن بولىدۇ.

باشقىلارغا بىر نەرسە ئۆگەتمەكچى بولغانلار باشقىلاردىن ياخشى، ئارتۇقراق بولۇشى لازىم. چۈنكى بىزدىنمۇ ئىلمىسىز كىشىدىن ھېچنېمە ئۆگەنگىلى بولمايدۇ. ئۇنداقتا، خاتالىق ئۆتكۈزگەن كىشى ئۆزىدىنمۇ ناچار كىشى قىلغان نەسھەتنى ئاڭلىسا، ئۆز خاتاسىنى قانداق تۈزىتىدۇ.

اللە قا يېتىشنى تەلەپ قىلىدىغانلار ئىنسانلار بىلەن پاراڭلىشىشتىن قېچىش لازىم. چۈنكى مۇسا سىنا تېغىدا يالغۇز قالغاندا اللە نى تاپتى ۋە اللە بىلەن خۇددى قەدىناس دوستلاردەك سۆزلەشتى.

اللە قا يېتىشنى تەلەپ قىلىدىغانلار دۇنيا ئەھلىنىڭ ئارىسىغا ھەر ئوتتۇز كۈندە بىر قېتىم چىقىشى لازىم. چۈنكى اللە قا يېتىشنى تەلەپ قىلىدىغانلار ئالاھىدە غەيرەت كۆرسىتىپ، بىر كۈندە ئىككى يىلنىڭ ئىبادىتىنى قىلالىشى مۇمكىن.

ھەر قېتىم سۆز قىلغاندا، پەقەت پۈتىنىڭ ئۇچىغىلا قارىشى ۋە پەقەت سۆزلەشكە مەجبۇر بولغان نەرسىنىلا سۆزلىشى لازىم. تائام يېگەنلىرىدە، ھەر كۈنى، ئەتىسى ياشىيالمايدىغانلىقىنى ئويلىغان ۋە ۋاقىتلىرىنى تېجىگەن ھالدا داستىخاندىن تويماي تۇرۇپ كېتىشى لازىم.

ھايۋان تېرىسىدىن تىكىلگەن بىر پارچە كىيىم يېتەرلىك بولۇشى، توپىنىڭ ئۈستىدىلا يېتىشى، ھەر كېچە ئىككى سائەتلا ئۇخلىشى، پەقەت ئۆزىنىلا ئەيىبلىشى، ئىبادىتىدە، ھەر كۈنى خۇددى ھېساب كۈنىدە تۇرۇۋاتقاندەك قورقۇنچ ئىچىدە تۇرۇشى لازىم.

ئۇنداقتا بۇلارنى اللە مۇسا ئارقىلىق بەرگەن شەرىئەت بويىچە اللە ئۈچۈن خىزمەت سۈپىتىدە ئورۇنلاڭلار، چۈنكى اللە قا پەقەت مۇشۇ يول ئارقىلىق ئېرىشەلەيسىلەر، ھەر ۋاقىت، ھەر يەردە ئۆزەڭلارنى اللە بىلەن بىللە. اللە نىڭمۇ سىلەر بىلەن بىللە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىسىلەر...»

بەرنابا ئىنجىلىنىڭ ئىليا ھەققىدىكى نەقلى شۇنىڭ بىلەن تۈگىدى.

www.munber.org

ئىدرىس ئەلەيھىسسالام

ئۇلۇغ الله سۈرە مەريەمدە مۇنداق دەيدۇ:

﴿كىتابتا (يەنى قۇرئاندا) ئىدرىس (قىسسىسى) نى بايان قىلغىن، ئۇ ھەقىقەتەن راستچىل پەيغەمبەر ئىدى. ئۇنى بىز يۇقىرى ئورۇنغا كۆتۈردۇق﴾.[1]

ھەزرىتى ئىدرىسنىڭ قاچان ياشىغانلىقىنى، قايسى قەۋمگە پەيغەمبەر بولۇپ كەلگەنلىكىنى، الله نىڭ ئۇنى قانداق يۈكسەك مەرتىۋىگە ئېرىشتۈرگەنلىكىنى بىز ئېنىق بىلمەيمىز.

رىۋايەتلەردە ھەزرىتى ئىدرىسنىڭ قەدىمكى مىسىر رىۋايەتلىرىدىكى قەھرىمان ئوزىرىس ئىكەنلىكى سۆزلىنىدۇ. ئوزىرىس «سىت» پارچىلىۋەتكەن بىر بۇد ئىلاھ بولۇپ، خوتۇنى ئىزىس ئۇنىڭ قايتا تىرىلىشىدا مۇھىم رول ئوينىغانمىش.

قولىمىزدا ئىدرىس ھەققىدە ئىشەنچلىك ماتېرىيال مەنبەسى بولمىغاچقا، بۇ ھەقتە ئېنىق بىر مەلۇمات بېرەلمەيمىز.

بەلكى ئىدرىس مىسىرغا ئەۋەتىلىپ، مەريەم ئوغلى ئىساغا ئوخشاش الله تەرىپىدىن ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ كېتىلگەن بۈيۈك بىر پەيغەمبەر بولۇشى ۋە ئۇ ئاسمانغا ئېلىپ چىقىلغاندىن كېيىن قەۋمى پىتنە ـ پاسات ئويدۇرۇپ، رىۋايەتتىكى ئىلاھ قىلىۋالغان بولۇشى مۇمكىن، بەلكى ۋەقەلەر پۈتۈنلەي باشقا بىر خىل بولغان بولۇشىمۇ مۇمكىن. الله نىڭ كالامىدا بۇ توغرىلىق ھېچقانداق ئىزاھ بېرىلمىگەن، پەقەتلا ئۇنىڭ دۇرۇس بىر پەيغەمبەر ئىكەنلىكى ۋە الله نىڭ ئۇنى كاتتا بىر مەرتىۋىگە ئېرىشتۈرگەنلىكى سۆزلەنگەن.

---

[1] سۈرە مەريەم 56 ـ 57 ـ ئايەتلەر.

ئىلیەسەئ ئەلەيھىسسالام

الله ئىسىملىرىنى ئاتاپ ماختىغان، ئەمما قىسسىلىرىنى بايان قىلمىغان پەيغەمبەرلەردىن بىرى ـ ھەزرىتى ئىلیەسەئ ئەلەيھىسسالامدۇر. ئۇلۇغ الله ساد سۈرىسىدە مۇنداق دېگەن ئىدى:

﴿ئىبادەتتە كۈچلۈك، (دىندا) بەسىرەتلىك بەندىلىرىمىز ئىبراھىم، ئىسھاق ۋە يەئقۇبنى ئەسلىگىن. ئۇلارنى بىز پاك ـ خىسلەتلىك، ئاخىرەتنى ئەسلەپ تۇرىدىغان سەممىي كىشىلەر قىلدۇق. ئۇلار بىزنىڭ دەرگاھىمىزدا ھەقىقەتەن ئالاھىدە تاللانغان كىشىلەردۇر، ھەقىقەتەن ياخشى كىشىلەردۇر. ئىسمائىلنى، ئىلیەسەئنى ۋە زۇلكىفلنى ئەسلىگىن، (ئۇلارنىڭ) ھەممىسى ياخشىلاردىندۇر﴾[1].

كۈچلۈك بىر ئېھتىمالغا قارىغاندا ئىلیەسەئ تەۋراتتىكى ئىلىيۇشەدۇر. بەرنابا ئىنجىلىدە ئۇنىڭ مۆجىزە سۈپىتىدە بىر ئۆلۈكنى تىرىلدۈرگەنلىكى زىكىر قىلىنىدۇ.

---

[1] سۈرە ساد 45 ـ 48 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

زۇلكىفل ئەلەيھىسسالام

ئۇلۇغ اللّٰه زۇلكىفلنى ئۆزىنىڭ مەرھەمەت دائىرىسىگە كىرگۈزگەن، ئۇنى سەۋرچان بىر قۇل (بەندە) سۈپىتىدە ماختىغان، ئىسمىنى ئىسمائىل ۋە ئىدرىسلار بىلەن بىرلىكتە زىكىر قىلغان ئىدى.

ئۇلۇغ اللّٰه ئەنبىيا سۈرىسىدە مۇنداق دېگەن ئىدى:

﴿ئىسمائىل، ئىدرىس ۋە زۇلكىفللارنىڭ (قىسسىسىنى بايان قىلغىن). (ئۇلارنىڭ) ھەممىسى سەۋرلىك ئىدى (يەنى اللّٰه قا ئىبادەت قىلىشتا چىداملىق ئىدى ۋە گۇناھلار ئالدىدا ئۆزلىرىنى تۇتۇۋالاتتى)، ئۇلارنى رەھمىتىمىز دائىرىسىگە كىرگۈزدۇق، ئۇلار ھەقىقەتەن ياخشىلاردىن ئىدى﴾.[①]

ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ئۇ قەۋمىگە ئۇلار ئارىسىدا ئادالەت بىلەن ھۆكۈم چىقىرىپ، ئۇلارنىڭ ئېھتىياجلىرىنى ھەل قىلىپ بېرىش توغرىسىدا كاپالەت بەرگەنلىكى ۋە بۇنى ئورۇنلىغانلىقى ئۈچۈن زۇلكىفل (كاپالەت قىلغۇچى) دەپ ئاتالغان.

بەزى ئىلاھىي رىۋايەتلەردە (مىتولوگىيە) ئۇنىڭ ھەققىدە نۇرغۇن ھېكايىلەر توقۇلغان. ئەمما قۇرئان كەرىمدە پەقەتلا ئۇنىڭ ئىسمى زىكىر قىلىنىپ ماختالغان. لېكىن قىسسىسى بايان قىلىنمىغان بولۇپ، ھەتتا ئۇنىڭ قايسى دەۋردە پەيغەمبەر بولۇپ كەلگەنلىكىمۇ ئېنىق ئەمەس (ياكى ئۇنىڭ دىنغا دەۋەت قىلغان مۇددىتىمۇ ئېنىق ئەمەس). ئۇنىڭ قايسى قەۋمگە، قانداق ئەۋەتىلگەنلىكى ۋە قەۋمىنىڭ قانداق جاۋاب قايتۇرغانلىقى ھەققىدىمۇ ئېنىق مەلۇماتقا ئىگە ئەمەسمىز.

[①] سۈرە ئەنبىيا 85 ـ 86 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org